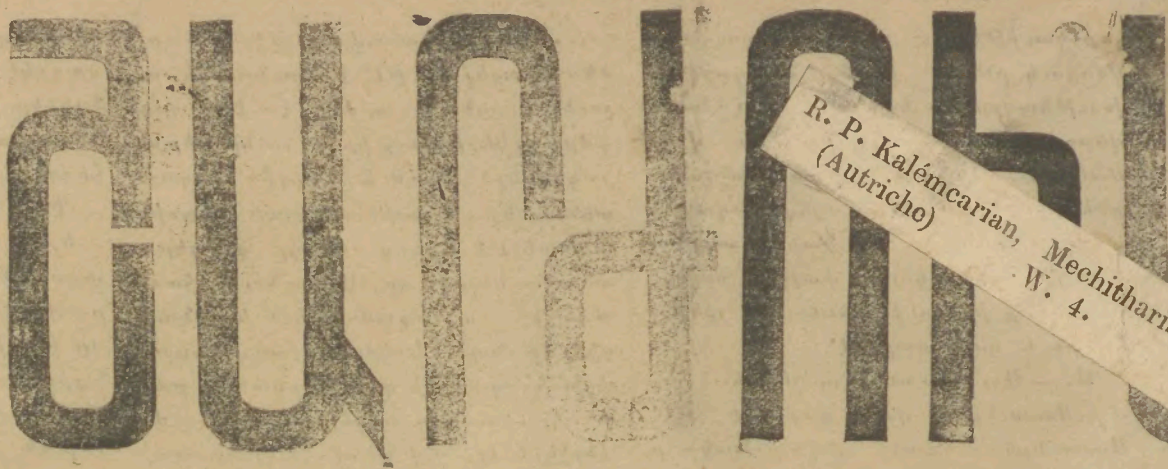

ՊԱՍՏԱՆՈՒԹՅԱՆ ԳՐԱՐԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Պուշկարիոյ համար	12 Ձր
Տարեկան	6 »
Վեցամսեայ	»
Սոսաւանիսանի համար տարեկան	15 »
Վեցամսեայ	8 »

Աւերիկայի համար	»
Տարեկան	3 ՏՂ.
Վեցամսեայ	4.50 »

Մանուցման տղր ստա
վին երեսին համար 40 ս.
իսկ վերջին երեսին հա-
մար 20 սակարիւ կ. երե
նիկ տեղի սակարներու
համար 20 Օ/0 զեղչ կրչ
լոյ :

R. P. Kalémcarian, Mechitharistengasse
(Autriche) W. 4.

Կամակ եւ որսով որկիչ
միւսազրուքեան հաս-
ցիկն

Редакция на вѣстникъ
„Шаржумъ“
Варна

Redaction du journal
„Charjoum“
Varna (Bulgarie)

Սոսաւանիսանի համար
ձեռք
(20 ՍԱՆԹԻՄ)
Պուշկարիոյ համար
ձեռք
(15 ՍԱՆԹԻՄ)

Գրութիւնք եւ յին տրուի

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՔԻՆ. ՔԱՂՈՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԵՐ ՀՐ ԿՍԵՍԱՆՈՒԹՅԱՆ ՉՈՐԵՔԵԱՐՔԻ ԵՒ ՇԱՐՋՈՒՄ ԹՐԵՐԸ

ՇԱՐՋՈՒՄ Ի ԲԱՏԱՆՈՒԹՅԱՆ ԳՐԱՐԱՆՈՒԹՅԱՆ ԲԱՏԱՆԵՐԻՆԸ ՊԵՏԻ ԵՒ ԿԱՆԿԱՆՎՈՒՄ ՎՃԱՐԸ

ՀԱՅԿԱԶԱՆԱՆ ԳԻՇԵՐՈՒԹՅԱՆ ԿՐԹԱՐԱՆ

Կրթարանս իր Զրգ. Տարեշրջանը
կրակի յառաջիկայ Սեպտեմբեր 2-ին
հինգշաբթի օր. Այս տարի սասարգի-
չերթի ինչնու համար միայն տեղ ու-
նինք. Պայմաններու մասին հանձնէք
գիմել Տնօրէնին :

Հայկ Ե. Եւրոպական
Ֆիլիպի

ՄՊԱՌՆԱՑՈՂ ՎՏԱՆԳԸ

Արդէն հեռագիրներէն իմա-
ցանք, որ Վ. Պօլսոյ կեդրոնա-
կան բանուր լցուած է 600 նոր
ձերբակալութիւններով, և որ
կարմիր Գողանը նոր ձրագիր կը
պատրաստէ հայկական արեան
նոր բաշխիչներ սարքելու :
«Փան» լրագրի Վ. Պօլսէն «հա-
ւասի գործակալութիւնէն» ստա-
ցած հետեւեալ հեռագիրն ալ
կուգայ աւելի լոյս սփռելու հրեշ-
ոճրագործի այդ տրամագրու-
թեան վրայ : Հեռագիրն հետեւ-
եալն է. — Հայկական խնդրի
առթիւ, պալատը սաստիկ կատ-
ղած է, պատճառը երկու հայ
արքայապետներու Պերլինի
ղաշնագրութիւնը ստորագրող
պետութեանց և Աւերիկայի կա-
ռավարութեան զրկուած պատուի-
րակութիւնն է, որոնց նպատակն
է վերոյիշեալ կառավարութեանց
օգնութիւնը հայցել թրքաք Հա-
յաստանի հայերու համար : Այն
փութկոտ համակրութիւնը, զոր
անոնք գտան Փարիզի մէջ, և
այն տար ընդունելութիւնը, ու-
րու առարկայ դարձան Լոնտոնի
մէջ, սաստիկ կանհանգստացնէ
Երուզղ. Բեռլինը, Բայց և այնպէս
հայերու ձերբակալութիւնները
կը շարունակուին այստեղ, և
Հայաստանէն եկած եւրոպացի
ճամբորդները կը յայտարարեն
որ ամբողջ հայ ազգաբնակու-
թիւնը կրպակէ նոր կոտորած-
ներու : Պիլիպի գաւառական
պաշտօնեաները կը թողուն քուր-
տերուն իրենց բարբարոսութիւն

ները ազատօրէն գործադրելու
հայերու վրայ :
Պարզ է, որ նորէն վտանգը
կըսպանայ, նորէն նահատակ-
ուած հայ ժողովուրդը արհուր-
քի առաջ կը դուրս ածէն ժամ
սպասելով չարաչար մահերուն :
զոր թուրք վայրենի խուժանը
միայն գիտէ անոնց ձեւը : Զար-
գը կըսպանայ, սակայն որքան
ալ որ այս անգամ շնական դա-
հիճը անպատիւ չը մնայ, բայց
և այնպէս ամօթ է մեզ ստանալ
մահացու հարուածները, առանց
անոնց պատասխանելու նոյն
վայրագութեամբ, և նոյն անգը-
թութեամբ : Աւետարանական
մեղմ սկզբունքները, ընկերվա-
րական միջազգային եղբայրակ-
ցութեան գաւառները թո՛ղ մեզ
մազի շափ անգամ չը շեղեն «ակն
ընդ ակնին» անգութ ճանապար-
հէն, որ գերագոյն իրաւունքն է
ամէն մէկ ժողովուրդի. որ իր
ազատութեան համար կռուելով
հանգրձ՝ կը կռուի նաեւ բար-
բարոս, վայրենի և կամայական
բարբերու և կարգերու դէմ : Ա-
ւետարանական և կամ ընկեր-
վարական գաղափարներով ու
սկզբունքներով օրօրուիլը մեզ
համար այս ճգնական օրերուն՝
ազգագրութեան է : Աւա՛յ, Վ. Պոլսոյ,
փորձող գիտենք, և՛ դառն շատ
գառն փորձով, թէ նախարարն
ու խաչը կորսնցուցեր են իրենց
զօրութիւնը գնդակի և եաթա-
ղանի առաջ : Մենք բանի ան-
գամներ մեզ սպաննելու եկող
գահիճներու առաջ աւետարան
ու խաչ բարձրացուցի՛ք, և այդ
միայն այն հետեւանք ունեցաւ
սր գահճի հարուածները աւելի
ազատօրէն, աւելի ուժեղ իրենց
մահացու ազգեցութիւնը մեր
վրայ գործադրեցին, և քրիս-
տոնեայ աշխարհէն իրաւանակ
հիացանք և համակրութիւն
վաստելու : միայն զթութեան
արժանացանք, բան մը, որուն
կարժանանան անմեղ տեղը ոպան-
նուող կատուն ու շունն անգամ...
Բայց երբ վերջապէս աւետարա-
նի ու խաչի տեղ հրացաններով

ու ուժերով դուրս եկանք,
երբ հայկական վրէժը իր մահա-
ցու սողոսկումները սկսեց թշնա-
մու շարքերուն մէջ, քրիտոն-
եայ աշխարհը այս անգամ իր
հրացմունքն արտայայտեց, և
նոյնիսկ պաշտօնապէս մեր սրբա-
զան իրաւունքն յայտարարեց ա-
պստամբութիւնը :
Ասոնք հեքեաթներ չեն, որ
այստեղ կարձանագրուին մեր
ազգային ինքնասիրութիւն շոյե-
լու նպատակով, ո՛չ, այլ պարզ
իրողութիւններուն վերլուշումը
միայն, երբ կրկին կանգնած
ենք ընդհարումներու նախօրին
առաջ :
Թի՛ք նորէն մեզ շարք կըս-
պանայ, և այդ անխուսափելի
է, ուստի անխուսափելի և ան-
պայման պիտի ըլլան նաեւ մեր
ինքնապաշտպանութիւնն ու գի-
մագրութիւնը : Թագակիր սրի-
կայի ձրագիրը շատ պարզ է, ան
մեր ազատագրական շարժումն
րուն մի՛շտ շարդերով է արձա-
գանք տուեր, և քանի մեր ա-
ռատագրութեան ճիգերը գերա-
դոյն և իրականացումը այսհով
կը գառնան, ան ալ իր գանակը
աւելի ուժեղ և աւելի յուսահատ-
օրէն կը սրէ :
Սակայն ի՞նչու վտանգել հա-
զօրուտը մարդկանց կեանքերը
ժամանակէն առաջ, ինչո՞ւ վտա-
նել մեր եռանդն ու ուժը այն-
պիսի ընդհարումներու մէջ, ու-
րոնք գտուար թէ անմիջական,
և մանաւանդ նպատատուր ազգե-
ցութիւն ունենան մեր ազգային
ճակատագրի վրայ : Ասոր համար
պէտ է և անհրաժեշտ է,
որ մեր պատրիարք Օրմանեանը
ամէն միջոց ձեռք առնէ այդ
սպաննացող վտանգի առաջն առ-
նելու : Միայն բողոքներէն բան
դուրս չը գար, թող աւելի գե-
րագոյն միջոցներու գիմէ, թո՛ղ
օրինակ հրաժարականը տայ և ա-
պստանի Վ. Պօլսոյ գեսպաննե-
րուն : Ի՞նչ կը մտածէ արգեօք
ինքը, կըսպասէ թերեւս, որ կո-
տորած ըլլայ, որպէսզի նո՞ր հը-
րածարուի, Վճռական և լուրջ

վայրկեան է, նա պարտաւոր
է թափով գործելու, և ձայնը
Հայրիկի ձայնին խառնելու :

ԳՐԱԿԱՆ, ԲԱՐԲԱ- ԲՈՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Պուլկարական պատճառական
թերթի» օգոստոս 14 համարի մէջ կը
կարդանք հետեւեալ մանրամասնու-
թիւնները Պայազիտի շրջանի մէջ կա-
տարուած սպանութեանց մասին :
— Այն զազանութիւններու մասին,
որոնք վերջերս Պայազիտի սանձաքի
մէջ՝ առաւ սաճկական սանձանի մօտ,
հայերու դէմ կատարուեցան, «Պօլի-
տիչէ կորեսպոնտէնցիին Վ. Պօլսէն»,
հիմնուած զանազան մասնաւոր զե-
կուցագրերու վրայ հետեւեալը կը
հաղորդեն : Յուլիսի 1/14ին՝ կովկա-
սէն անգամ մօտ 15 ապստամբեր
փնտուելու պատրուակով՝ քիւրտերը
յարձակեցան Իւչքիլիսէի, Գուշու-
պուճաքի, Սէյդօի, Կարապազարի,
Ճուճանի եւ Կիւրուզի վրայ : Թուրք
կառավարիչները փոխանակ պաշտ-
պանելու՝ կը դիւրացնէին իրենց չը
տեսնելու տարով այդ վերոյիշեալ
տեղերու աւերումը, որոնց բնակիչ-
ները բացարձակ կեղտով խաղաղասէր
են Ոստիկան զինուորութեան հար-
իւրապետ Մուսան՝ քրդական Պաօնկ
գիւղէն, որ իր մեծամեծներու աչքն
էր մտած՝ կատարած զազանութիւն-
ներու շնորհիւ : Իւչքիլիսէի վանքի
ամբողջ անասունները քեր տարեր
է : Վերոյիշեալ տեղերէն երեք բը-
նակիչներուն ստացուածքը — մինչեւ
վերջին ասեղը թալաններ են : Իսկ
մնացածներուն՝ միայն մէկ մասը,
Իւչքիլիսէի մէջ բոլոր տուններն ու
չէնքերը կործանուեցան բացի վան-
քէն, որ ամբողջովին թալանուեցաւ :
Մութասարիֆը եւ ոստիկան զին-
ուորութեան մասօր Եուսուֆ էֆէն-
տին գրեթէ միշտ հարբած են, եւ
իրենց մարդկանց կը գոչեն — Թողէ՛ք
որ քիւրտեր ընեն ինչ որ կուզեն,
չատ լաւ կընեն, որովհետեւ անոնք
այս անարգ կեղտուրներու ձեռքէն
մեզ կազատեն : Դիտուելի շրջա-
կաները խանութներն ու տունները
վեց օր շարունակ փակ մնացին, ոչ
ոք կը համարձակէր դուրս ելնել,
վախնալով սպանուելէն :
Համիտիչէ հեծելազօրքի հարիւրա-
պետ Սալիհ պէյը, որ միեւնոյն ժա-
մանակ ցեղապետ է, Ճուճանի Օհան
նեքոսեանի անասուններն ու միւս
ստացուածքները բունի գրաւեր է :

Ասոր մարդիկը Իւջքիւնի Պետեյ կրտսերանի որդին, սպաննած են, եւ անոր կինը Կրտսերանը, Այստեղ կրտսերն ու շարժան աղ- ջլ: Կրտսեր կատեանքուն քրտսեր ցե- ղապետներէն: Վանքի մօտ հայերու վեց գիւղերը գտնուած են, որիչ վեց հատ ալ Գրգըր-Սիւրա բնակ- անքը: Պողոթնօթիթի քրտսերէն մէկը Թ. լէ: Հասան անունով: Իւջ- քիւնքի հայ աղէկ մը ասեան- զած էր, եւ տեսնելով որ աղէկը կատարի կերպով կը գիտարէ իր վայրագ կիրքերու գործադրումը՝ սպաննած եւ գիտեց թշուառ ծնող- ներուն զրկած է, նոյն ճակատագիրն ունեցաւ նաեւ մէկ երկրորդ հայ աղ- ջիկ մեծնոյն տեղէն: Վերջինս ալ գիւղերէն, ո՛չ մէկ գիւղացի կը կը յանդգնէր գրացի գիւղը երթալ, քանի մը հայեր, որոնք այդ փորձե- ցին, անգութ կերպով քրտսերէն սպաննուեցան: Սպաննուածներու գլուխներ եւ մարմինի դանազան մաս- անք կը տեսնուին Եփրատի մէջ, որ Իւջքիւնի տեղում կը հոսի: Լեռ- ներու վրայ նոյնպէս կը տեսնուին յաճախ սպաննուած հայերու դիակ- չեր՝ մարմինն ին գնդակներով եւ սուրններով պատուած, իսկ ազդ- իւրներուն մէջ սպաննուած երեխա- ներ կը հանգչին:

ՍԵՄՈՒՆԻ ԿՈՒՆԵՐՈՒՆ ԵՌԻԹՈՎ

—(10)—
Չ.

Թուրքն և Սասունցին 1896-1898 թին

Ըսի թէ Սասունը թուրք կտա- վորութեան աչքին փուշ բլլալը ո՛չ մէկ հայու համար գաղտնիք մը պէտք չէ որ բլլայ:

Սասունը ընկնելու, ոչնչացնելու սխաւեր ան զեռ 1894 թ կտորանե- ընն անխնայաւ կտքը ձեռք տնած է:

Այն ժամակներուն, երբ զեռ Սասունի տար հազարէ աւելի նա- հատակներու արիւնը չէր շորցած, երբ զեռ կտորաններու ստոսեցու- ցիչ ապաւորութիւնը չէր հեռացած ա նոր մտքէն, —եթէ կարելի է մոռ- նալ— երբ զեռ հայ ծնողքը իր մե- ռելներուն վրայ լալու համար հան- գիւտ օր մը չէր գտած, զեռ անօթի, ծարաւ, բոսիկ, անտուն-անտէր կը թափառէր, հիւսապտոսներուն և օ- տարներուն զոները կը գարնէր— բըր- զուց մը հայ խնդրելու համար:

Դեռ աս վիճակին մէջ էր Սասունը, արիւն կուզար բերնէն, իսկ ի ուրք կտաւորութիւնը՝ անանց միջոց տա- լու որ կապտուրի Սասունցին, իր վիճակին և ընելիքին վրայ անդա- դանայ, սկսաւ իր ոչնչացման քա- ղաքակնութիւնը:

Եւ որովհետեւ — զժրագարար— մենք ունինք տակաւին խել մը խե-

լօք-դաւիթներ, որոնք անցուկը — մոռցուկ ընելու իրենց պինդ-դաւ- իտութեամբ կը փայլին, ինչպէս նաեւ վերապահեալ խաչադոնդերու վոճ- մակ մը, որ աս դաւիթները մոլորե- ցնելու, կիթելու և յեղափոխան գործին մտանելու իր ծանօթ ազգա- սպաննութեամբ կուզէ փայլիլ, ստիպ- ուած ենք իրողութիւններ մէջ բերել կրկին և ցայց տալ թէ՛—

Ա. — Սուրբանն է որ մինչև հի- մա Սասունցին վրայ քայլած է, թէ՛ Սասունցին կամ յեղափոխակա՛ր թուրքին վրայ:

Բ. — Յեղափոխակա՛նն է որ կը դա- գուէ Սասունցին բնութան ստու, թէ՛ Սասունցին ինքն է որ չի կրնար ա- նիլ օտ բնութիւնները և գէշը կ'տոնէ ձեռքը, ինքնապաշտպան- թեան համար:

Գ. — Սասունցին պէ՛տք էր հաճ- րերի և կրնա՛ր համբերել տիրող սու- ռութիւններուն առջեւ:

1896 թն մարտին գրուած նամակ մը իր պարզութեամբ և համառ- տութեամբ մէջ կուգայ շատ բան պատմելու հասկցնելու մեղի Սասունի գրութեան մասին դեռ 1896 թուո կանին:

Նամակագիրը իրողով հիւսապտո- ներու և օտարներու կողմէ յատկապ- օ՞ւած նպատակներու բաշխման գոր- ձին մէջ մասնագործի անդամներուն կողմուտները — թուրք կտաւորա- թեան գրգռումով ի նարկէ— և գրամը փոխանակ հայերուն արտելու՝ քր- դերուն բռնուելը, այսպէս կը շա- րուենակէ:

... Թուրքաց կտաւորութիւնը այնանր արգելքներ յարուցից Մուշից Սասուն ազատ ցորեն փոխադրելու զէժ, առաքելով թէ՛ Սասունցի կա- րող են իրենց պէտք եղածից աւելի ուտեստ փոխադրել և յետոյ իրենց զիբքը ապահովելով, յարձակուած գոր- ձել Մուշ վրայ և կտորել իւրաւան- րին, մինչդեռ ինքը հաւատացած էր, որ Սասունցի ձեռքում մի փայտ կա- րելու քուղ (յոտոց) անգամ չի մնա- ցնել, եւ անա ձմեռը հասաւ, սովա- տանջ ժողովուրդը ստիպուած էր ձը- մեռուայ ցուրտ եղանակին օրապահ կը շարկով Մուշից անդափուել և այն էլ Սիւսարի գաղաթի վրայից անցնելով և արտափելի վտանգներ ինձարկուելով: Հարիւրաւոր շաւա- կաւորներ իտմար-իտմար գիտում էին Մուշ, բայց շատ անգամ կէս ճանա- պարճ գնալուց յետոյ եղանակի իւր- տութեան չկարողանալով անցնել, վե- րագտնուած էին իրենց անկող- անքի մտանելուն: Յունուար ամսուժ հո- զի ստանցան և մի քանիսն էլ ձեռք- ու ուղեր ստեղծով անդամալոյժ դար- ձան: Չնայած աս բոլորին, Սա- սունցիք ստիպուած էին իրենց կեան- քը վտանցի երթարկել, եթէ սովից չէին ուզում սեռնիլ: Ինչի հացից, նրանք ուրիշ ուտելիք չունեն: Յա- ճախ մի միջակ կլկլէ (կրեկի մի ան- սակը) ապուր են եփում և ինչայոլու- թեամբ առանց հացի և աղի ուտու- մ: Սասունցին այս ամէնը տանում է ի սէր հայրենեաց, չուզնալով գող- թելու:

Թո՛ղ կուզան աս նամակը բոլոր քարտիւղները, խօսքի հերոսները, քարտիւղեան փոխարները:

Նամակը գրողը ԱՊՐՕՆ է, անձո- ռանալի Մկրտիչ Սահակեանը, որ իր սիրած Սասունցիին օգնութիւն տա- րած ատեն ձեռներուն տակը մնաց: Կանգնէ որ ինչ նամակ մը:

... Տածիկ կտաւորութիւնը կտ- ճես գգացել էր թէ՛ Սասունը օգի ու չունէ է անուն մ. սկսել է կլկլ ալը զժրագրներ իր վրայ իր վարկեր կիրքը յողեցնել: Յատուկ մարդիկ, պաշ- տօնեաներ, օտարներով միասին ուղարկել է Շէնքը և այլ գիւղեր, ստաջարկելով որ Սասունում հաս- տատուի գաղմագմութիւն և շինուի գիւրորոնց, երկրորդ՝ անգլիական փոխ-հիւսապտոսի գլխ նպատակներ բա- ժանելու համար արգիլքներ է գնում: Վերջինն էլ, ո՛վ գիտէ, ի՞նչ ստա- յալակուն նպատակաւ կոչնայր է ու զարկել և երեք հարիւր (300) մարդ Սասունից կանչել է Բաղշ արդարա- զատ ատեան, ամբաստանելով իրբեւ ռճարգործներ, ոմանց իրը թէ Սա- սուն կտորածի յատուկ և օմանց էլ կտորածի ժամանակ, խեղճերը չը- տարած մնացել են եթէ չգնան: Հը- րօտարակուած են իրբեւ պատար- ներ, որ որ անհնելու լինեն նրանց կտաւորական պաշտօնեաներ, իրա- յունք կունենան ձերբակալելու Մի- յե ցարդ Սասունից ինչու՞մ էին զէ- պի Մուշ Սաւտանայով նպատակե- ը՛ շարկած ատեան և հասցնում է ին իրենց անտէր գտակներին: ու- րեմն այսուհետեւ այդ էլ չպիտի կա- րողանան կտաւորել և վերջապէս պարզ երեւում է, որ այդ մարդակերի հա- մար ծանր է Սասուն վերանորոգել- իր և նա ամեն միջոց ի գործ կը գնէ իր նպատակին համար:

Աս նամակն ալ վերի նամակն զը- րիթէ կրկու ամիս վերջը գրուած է: Հեռուեցիք չիտա ուրիշ նամակի մը, միւսներուն պէս հոտաբարակուած և թուական սկիզբները:

Անա՛ տակ է կարեւոր կտոր մը... Գործնան բացուելուն պէս, ու- րիշ տարիներ է աւելի բազմութեամբ, քիւրտ աշխարհները լեցուեցան Սա- սուն լեռներն ու ձորերը, անշուշտ, աս ալ ծրագրուած էր Սուրբանն: Աստեք ա՛նէն լուպ աթիթներ կը փնա- յուն զկարգի անալ իրերից, ընդ- հարումներ ունենալու, Բաղսրճակ տերեցին կլկլէ կուզանի, Շէնքի ու Սէմալի ցանքերը, բայց Սասունցին կարծես խրատուած առաջին զկարգ- րէն՝ լուս ու մուշ տարաւ, թէւ ներքնապէս սկոտները կը կծրակը և կը լարէ: Եւ ի՞նչ անգամն կտոր ու իլ բոլորովին ոչնչանալ, քան այս վիճակին երթարկելը: Իսցց կը չը- տարկը բոլորովին, երբ կը մտածէր իր սաղակաւ ուժի վրայ, իր արն- տեանկան անկման վրայ, Չէյալ գէշք, չկայ շոյիկի վտոց ու գրգակ, սեռելի, ինչով և ի՞նչպէս... Անա- լուր կը հասնի որ քիւրտերը Տաւորի- կի Սպարանք գիւղին խափիրութեան (պահպանութեան կրօնք) կը պահան- չեն հակառակ պարագային կը պատ- նա՛ գնալ թալնել ու կողպտել... Երկու երեք տարուան հայամանքի գծորային գրութիւնը, սեղմուած աս երեք կարճ նամակներուն մէջ, կրք- ցան ձեզի գողափար մը առ իրերու անտանելի վիճակին, սխալէմաթիկ շնջումին վրայ:

Ինչ միջոցներ ձեռք է աւեր թուր- քը քաջարի Սասունցին ոչնչացնելու համար:

Ամիփե՛նք զկարգը: Անա — Արդե՛ղներ Մուշէն Սասուն

ցորեն տանելու, նպատակ բաշխելու զէժ— օրպէս զի Սասունցին սովէն մեռնի, կամ ստիպուած բլլայ բուք- բարանին ճամբայ կողել և մեռնի... Բ. — Տեսնելով որ Սասունցին ինք-

զինքը պիտի մոլորէ պաշտօնեանը կը գրէ և կը պահանջէ որ զինորա- նոցներ շինուի և գաղմագմութեան հաստատուի, Բան ո՛ր՝ որուն միջոցն էր մա կ'աշխատի...

Գ. — Այլքի գործող Սասունցիները — երեք հարիւր հօգի— կը կանչէր գա- տատանի և կուզէ բանտարկել, կը- աահելով որ անոնք կրնան մոլորու- զը խրատուել, սիրա առչ, անոնք ոչքը բանալ...

Դ. — Կը թոյլագրէ քիւրտ աշխարհ- ներուն լեցուել Սասուն, կողպտելու ոչնչացնելու սասունցիներուն հոռւութե- րը, օրպէս զի անոնք սպարտուի չը- զեն գտա ուրիշ բան մտածելու առ- չունենան...

Ե. — Կը քաջալերէ աշխարհները որ Սասունցիին հետ կուրի բռնութիւն և ոչնչացնեն Սասունը...

Չ. — Կտաւորութիւնն զատ քիւր- տերն ալ տուրք կը պահանջեն աս- տաջիկ և կը պահանջեն...

Է. — Եւ Սասունցին է որ աս բռ- նութիւնները պիտի տարի— ան ակ- տանները կը կծրակը և գէշքի պէտքի վրայ կը խորհի...

Ասի գեռ Սասունցիի երկու տար- ուան քաջածին ստիպումն է, Քակնեք իրողութիւններուն կծրակ- ժիւրայ:

Յիւրպէ

ՈՒՍՏԵՆԱՓՈՒՆ ԿՆՆԵՐԸ

Սյա վերտառութեամբ գէնաւ, Բու- մնա արտասպար է սմոլնալ տը փը- նկվի, աշխատակցի հետեւեալ խ- սակցութիւնը Պիլիանովի հետ:

Սասունի հարցումը բնականաբար ներքին գործոց նախարար Պիլիկի սպանութեան առիթը էր թէ՛ Պի- խանովի կուսակցութիւնը ինչ կար- ծիք ունի այդ սպանութեան մասին: Պիլիանով պատասխանեց՝

— Ամենէն առաջ պէտք է պարզել թէ՛ ի՞նչ է իմ կուսակցութիւնը, ու- թովհետեւ իրականութեան մէջ երեք ուս յեղափոխական իրողութիւն- ներ գոյութիւն ունեն իրարմէ խիտ կերպով անջատուած: Քսան տարի կայ, որ հին յեղափոխականներու մէջ նոր հոսանք մը ստեղծուեցաւ, որիկ եւ ծնունդ առաւ սօցիալ-դե- մօկրատական կուսակցութիւնը: Այս կուսակցութիւնը, որ իմ է, իր սկզբունքներով կապուած է ուրիշ երկիրներու միջազգային ընկերա- րակութեանը, կուսակցութեան: Մեր կազմակերպութեան վարկեանէն աշ- խատք ենք Ռուսաստանի բանտար- կան մասունքները մեր զազափարներով հետաքրքրեցնել: Մենք կուրեմք պատրաստել ժողով բոլոր, որպէսզի ան կտաւորակուան քաղաքակա- ն կազմի մէջ փոփոխութիւն առաջ ի- րէ: Միայնակաւ կտաւորութեանը՝ հանրապետականը յանդի- րու է անա ինչ բանի կը ձգտինք: Մենք բուն միջոցներուն չենք զիմեր, եւ այն քաղմաթիւ շարժումները, ու- րոնք այս վերջին ժամանակներս ա- տաջ իկան, կապուցուցանեն, որ քա- ղաքներու այնպատարները մեր գա- ղափարները իւրացուցած են:

— Իսկ անարեկիցները:

— Աստիք յեղափոխական նախնա- կան կուսակցութեան շարունակող- ներն են: Կը հաւատաւ որ անոնք հի- մա աւելի բազմաթիւ են քան առաջ: Անոնք տակաւին կունեն և մնացել: Անոնք կուզեն յետադիական լին-

Անցորդ . — Սա այժմօրուսը ո՞վ է . տես ի՞նչպէս անոնց ոտքերուն վերայէն կը ցատկէ կոր . այս ի՞նչ խայտառակ բան է . . .

Մեկնոր . — Պաշտօնեայ է . բայց ան ի՞նչ մեղաւոր է . օրիորդները օտարներն քաշելով անցնելու տեղ չեն տար կոր . մարդը ի՞նչպէս անցնի եթէ չը ցատկէ .

Անցորդ . — Այլ չեմ ուզեր շարունակել . հո գտնանք . այս տեսարաններէն ա՛յնքան յուզուած եմ . որ բան մը չը պիտի կրնամ տեսնել . երթանք . դուցէ ուրիշ օր մը նորէն այցելենք և հանդարտ մտքով կարողանամ դպրոցին վրայ գաղափար մը կազմել .

Յօրովրաք

ՊԱՇՏՏՈՆԱԿԱՆ ԱԶԴ

Յառաջիկայ կիրակիէ . 8 Օգոստոս . Իբրև հիւր քաղաքս գահուող Արթ. Տ. Մաշիտց վարդապետ Փափազյան հանգերձեալ է Ս. Պատարագ մատուցանել և իւր հոգեշունչ և պերճախօս քարոզութեամբ հոգեւորապէս մխիթարել բարեպաշտ ժողովուրդը :

Չայս ի գիտութիւն բարեպաշտ ժողովուրդեան կը ծանուցանեմք :

Ի դիմաց Թաղական Որհնորոյ Աստուածապիւր Ատենապետ Ե. Գ. Գիսուանեան Խ. Ազնաւորեան (Կնիխ)

ՆՕԹԱՅՈՒ ԳԱՌԱՋԱՅՆ ԵՐԳԵՐ

(Ղիւնսիայ)

Ձիւլիպէի երգեցիկ-Թատր խումբը իր ունեցած պատրաստի երգերուն վրայ աւելցուցած է նորեր .

Գինեբը շատ աժան : Ամեն տեղի երգեցիկ խումբի անդամներու համար մէկ երեսը 5 ասնաթիւ : Ուրիշ գնողներու համար երեսը 10 ասնաթիւ : Ծամբու ծախքը գնողներուն վրայ .

Վարչութիւն Ձիւլիպէի երգ-Թատր. Երկսեռ խմբի (Կնիխ)

Հասցէ՝ Mr. Ervant Aladjadjian Philippopolie (Bulgarie)

Ա Ջ Դ

Բարկէն-Սիւնի ընթերցարանին վարչութիւնը կը յայտարարէ թէ ընթերցարանին հասցէին նամակ զրկողները անպատճառ Բարկէն-Սիւնի անունը գրեն . որպէս զի հասցէներու մէջ չփոթութիւն չի պատճառուի :

ԱԶԳԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

Անցեալ կիրակի քաղաքին եկեղեցւոյն մէջ պատարագեց Գեր. Տ. Մաշիտց վարդ. ք. որ ամերիկայէն գալով քաղաքս հանդիպեր էր : Գեր. հայր սուրբը իր քարոզով մխիթարեց հասարակութիւնը : Անիկա պարզեց մարդկային վերածնութեան անջուցած շրջանները . նախ ըսաւ քրիստոնէութեան սխալ հասկըցողութիւն մը մարդկութիւնը հոգեպէս ու մարմնապէս թմրած դրութեան մը մէջ ձգած էր :

Ժ՛ի դարու սկիզբները հաւատքի հետ հոգիի վերածնութիւնը բուկաւ : Քրիստոնէական սկզբունքները ազատօրէն բացատրուեցան . եկեղեցականներու զեղծումները բռնուեցան . և ճշմարիտ եկեղեցին վերծնաւ մարդկային հոգիին հետ : Հոգիի վերածնութեան յաջորդեց մտաւոր վերածնութիւնը և վերջապէս նիւթական կենցաղի վերածնութիւն ժ՛ի դարուն սկիզբը :

Գեր. հայր սուրբը յետոյ ըսաւ թէ մեր ազգն այ վերածնութեան պէտք ունի : Հոգիին վերածնումը եկեղեցիով կը լլայ . մտքերը՝ դպրոցով . նիւթական կենցաղինը՝ հայրենիքով : Հայ հասարակութիւնը պէտք է ուժասլայ արք. երեք վերածնութեան միջոցներուն . մանաւանդ որ հայ ազգին մէջ ժողովրդեան ամէն անհատ կրնայ և իրաւունք ունի իր համայնքին գործերուն մասնակցելու :

Վերջապէս հայր Մաշիտց օրուան հրատապ խնդիրներու վրայ խօսելով . ըսաւ թէ ամեն հայ ազգային վերածնութեան զործին իր բաժինը պիտի բերէ . միանգամայն իր անհատականութիւնը պահելով : Անհատականութեան պահպանումը մեծագոյն գրաւականն է վառ մնացող գիտակից ուժին : Սրամիտ օրինակներով հայր սուրբը բացադրեց թէ միութիւնը չի նշանակեր ձուլում . Այլ նոյնիսկ այդ միութեան անհրաժեշտ պայմանն է որ իւրաքանչիւր միացեալ տարրեր իր անհատականութիւնը պահէ . որպէսզի աւելի զօրեղ ու ամբողջական գուրս գայ :

Հ. Մաշտոց յառաջիկայ կիրակի պատարագելով կրկին պիտի քարոզէ մասնաւորապէս ազգ. վերածնութեան մասին . միանգամայն իր հրաժեշտը մատուցանելով Վառնացիներուն :

ՌՈՒՍԻԱ

Պերլինէն մասնաւոր հեռագրով մը կը տեղեկացնեն Ն. Յ. Պ. ին թէ՛ ներման թուղթը . զոր Յարը իրեն թագածառանգ ձընուելու առթիւ կը պատրաստէ . քաղաքական բազմաթիւ յանցաւորներուն ներում պիտի շնորհուի : «Ժուրիալո լրագիրը հաստատ աղբիւրներէ կիմանայ թէ՛ Յարը ուխտած է իրեն արուզաւտիկ ձընուելու պահին՝ պետութեան սահմանադրութիւն պարգեւել :

ՌՈՒՍ—ՃԱՌՈՆԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱՋՄ

Օրուան հրատապ լուրը Պարտ. Արթուրի ուսական նաւատորմի փախչել փորձելն է . Առաջին վայրկեանէն այնպէս կը թուեր

թէ՛ կարողացեր են մօժ մասամբ իրենց փախուստին մէջ յաջողիլ : Բայց այդ ուսական անակնկալ յաջողութիւնը . ինչպէս միշտ . ուսական ազդեւրէ էր : Այժմ . երբ հեռագիրները ամէ՛ն կողմերէ մանրամասնութիւններով կը տեղան . խնդիրը շատ կը գուհատուի . և ուսական լեռը Մայրաքոյն-Արեւելքի մէջ անգամ ըստ սովորութեան մուկ մը կը ծնի : Ռուսները երեւի մոռցեր էին . որ ճարտական ամերուն մօտ՝ Վլադիվոստոկի նաւատորմի դի ծովահէնութիւնները հրակելու համար դարան մտած էր ճարտն ծովակալ Կամիմուրան . որու առջեւէն պիտի անցնէին դէպի ավերին երուսապէս՝ երթալու համար : Ծովակալ Թօթոն իր կուռ բազուկը սովորական ծանրութեամբ ուսական մարտանաւերու գլխուն իջեցնելով՝ յաջողութեամբ ցրուել զանոնք մասամբ ընկղմելով . մասամբ չէզոք նաւահանգիստներ մղելով և մասամբ ալ կրկին Պարտ. Արթուր գարձնելով . որոնց ելքն ալ փակել չեն մոռցեր Գոյլի-գերեզմանէն որոտացող ճարտական թնդանօթները՝ երկու ուսական յաժաւորակներ ճիշտ նաւահանգստի բերանին մէջ ընկղմելով : Իսկ Կամիմուրան Վլադիվոստոկի նաւատորմից ընկղմելով ու փաստելով կարողացել է նոյնպէս ցըրուել : Եւ այս բոլորը ուսական գործակալութիւնները ուսական յաջողութիւններ կը ցուցնեն . Ար՞ու կը խաբեն :

—Լօնտօն 9 օգոստոս.—Երեկ Ձիֆու ստացուեցաւ Պորթ-Արթուրի մէջ հրատարակուող թերթը . որ կը պարունակէ Յարին մէկ կողմը . հետեւեալ կերպով շարադրուած՝

—Պես կը յուսամ . որ ժողովուրդս Պորթ-Արթուրը քաջութեամբ . վճռաւորութեամբ և հաւատարմութեամբ պիտի պաշտպանէ . ինչպէս որ ուսական ցեղի բարձրագոյն աւանդութեանց պատիւը կը պահանջէ : Ես կը հաւատամ . որ սպաններ իրենց զօրքերը պիտի առաջնորդեն Ռուսաստանի այն փոքրիկ մասի վերայ գրօշակը միշտ պարզուած պահելու համար . որ «սա այժմ» կղզիացած է «մայրենի հողէն» : Ես կը հաւատամ . որ իմ ժողովուրդս զօրքերուն հաւատարմութեամբ պիտի տայ» :

Այս կողմը գինուորներու առաջ կարգացուած է . որ և ընդունուած է ոգեւորուած ազազակներով : Թերթին մէջ կայ նաեւ տպուած կուրպատիկներ մէկ հեռագիրը . որով ան կը խնդրէ Պորթ-Արթուրը պաշտպանել մի կերպ մինչեւ օգոստոս . որովհետեւ այս ամսէն կանուխ ինքը չի կրնար օգնութեան հասնիլ պաշարուածներուն :

—Ստէսէլ հրամանատարը զօր-

քին առաջ ճառ մ'արտասանեց . և պնդեց . որ բերդը անառակ է . այս բանի վրայ ամբողջ զօրքը ուսական ազազակեց . Ռուսական և ճարտական բանակները իրաջուայնքան մօտիկ էին . որ խօսակցութիւնը կը լսուէր :

Այն լուրը թէ՛ ճարտական պրահատոր մէջ խորասուզուել . չը հաստատուի : Գարտական նաեւ . որ կիսաշրջաններ կազմելով պատրաստ կեցած են նաւահանգիստի առաջ : Ռուսական Պաւլովսկուր պատերազմի սկզբէն ի վեր երկու հարիւր տասն եւ ութն անգամ ռումբի է հանդիպել :

Թօթոն օգոստոս 13 թուականով կը հաղորդեն . —Պիթրատօն մարշալ Եմմա կատարի միջոցաւ ընդհ. սպարապետ Օնաւաին յանձնարարել է . որ թոյլ տայ Պարտ Արթուրէն գուրս գալու ընդ որչ-կուտողներուն . ինչպէս նաեւ հիւպատոսներուն . օտար սպաններուն . կղերականներուն . երկխոսներուն և կանանց : Ասկէ պարզ կը հետեւի թէ՛ Պարտ. Արթուրը այլեւս ընկնելու վրայ է :

Լօնտօն 13 օգոստոս . —Թերթերը Ռ. Պետերբուրգէն կրտեղեկանան թէ՛ ուսական թնտրութիւց մարտանաւը փրչուել է հասեր . սարսափելի կերպով վերաուած :

Ռուսներու կորուստը կը բարձրանայ 205 սպանուածի . որոնց մէջն է նաեւ ծովակալ Վիթեֆ. թը . ունին նաեւ 60 վիրաւորեալներ :

—Պիթրատօնի գործակալութիւնը կը հաղորդէ թէ՛ ուսական «նկողութ» զրահաւոր և գերբոսօպոյց յաժաւորակը հասեր են Եանկ հայի նաւահանգիստը : Պաւլովսկուր . որ սարսափելի փրատուած է խնդրել է հոն մնալու իրաւունք . պատերազմելու այլեւս անկարող ըլլալով :

Լօնտօն 13 օգոստոս . —Ճարտնեան . ինչպէս էս պաշտօնապէս կ'իմանամ . կը պատրաստուի Գերմանիոյ դէմ բողոքելու՝ ուսական մարտանաւերուն քարածուխ տալուն համար : Գարտական կառավարութեան իմաց արուած է թէ՛ արդէն փրաշաուի նաւահանգստի մէջ նախորդ պատրաստութիւններ սեանուած էին . «նովիկ» զրահատորի . ինչպէս և ուրիշ մարտանաւերու մօտեցածին պէս անոնց քարածուխ տալու : Փոխանակ ի ներքին նաւահանգիստը երթալու . և այնտեղ պաշտօնեաներէն թոյլատրութիւն խնդրելու քարածուխ վերցնելու համար . ուսական մարտանաւերը գրախ կողմը կեցած քարածուխ վերցուցին . որ արդէն պատրաստուած էր :

Отговорникъ Мурадъ-Ераносянъ Печатница «Въединность» Варна